

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se depozira do odpovedi. — Udje „Kotoliškega tiskovnega društva“ dobivajo listi brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petivrtica 24 vin., Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Slovenskim ženam!

(Pismo z bojišča.)

Večina slovenskih mož se nas nahaja sedaj že na bojišču, da branimo našo ljubo domovino pred sovražnimi napadi. Zapustili smo našo lepo slovensko zemljo in Vas, ljube žene in otročiči. Kadarkoli nam pripuščajo boji, so naše misli in naša srca doma pri Vas. V duhu Vas spremljamo pri Vašem delu in pri Vaših skrbeh. Občudujemo Vašo veliko, skoro nadčloveško moč, s katero premagujete vse napore in težave. Vsak dan zahvaljujemo ljubega Boga, da nam je dal tako vrlje in pridne žene ter ga prosimo, da jim da zdravje in pomoč za nadaljno trdo trpljenje. Veselimo se trenutka, ko bo sovražnik premagan in se lahko vrnemo na svoje drage nar. domove. Kako silno ljubimo svoje družine, kako z vsem srcem visimo na rodni grudih, ah, to še nam je le sedaj jasno, ko smo toliko časa proč od naše ožje domovine, mile Slovenije.

S posebno nežnostjo pa se dan za dnevom spominjamo svojih ljubih otročičev. Kako kopravimo, da jim pogledamo v njih nedolžno, a srečno oko. Kako si želimo, da se naslajamo na njihovem presladkem smehljanju. Kako srečni bi bili, da bi nam naši otroci s svojimi majhnimi rokicami božali naša od skrbi in naporov razorana lica. Ah, občutki, ki jih imamo ob teh domišljajah, se z našo okorno roko ne dajo popisati!

Slovenske žene, čuvajte nam doma nad vse skrbno našo preljubljeno deco, naš največji zaklad, ki ga imamo poleg Vas! Vzgojujte nam naše sinove in hčere v pravem krščanskem duhu! Mi slovenski možje se sedaj vsak dan pripravljamo, da je Božja roka, ki nas vse vodi. Naše življenje je v božjih rokah. Oče v nebesih je gospodar čez življenje in smrt. Clovek je le majhna, slabotna stvar, ki se zaman upira božji volji. Le kdor v Boga zaupa, njemu Bog pomaga. Zato nam, slovenske žene, vzgojite naše otročičke tako, da bodo vestno, veselega srca, odkrito, brez strahu in sramu, zasebno in javno izpolnjevali svoje krščanske dolžnosti, kakor velevalo božje in cerkvene postave. Pot do sreče ne pelje skozi slabe tovarišije in gostilne, ampak skozi cerkve in katoliška društva.

Slovenski očetje pa želimo imeti tudi slovenski vzgojeno deco. Bog nas je postavil med slovenski narod, med njim smo rasli in se vzgojevali. Slovenske mu narodu smo dolžni ljubezen in zahvalo za vso vzgojo, ki smo jo med njim sprejeli. Bilo bi grešno, ako bi zaničevali slovenski jezik in se sramovali slovenskega imena. Krivica bi bila, ako bi nam kdo kratil ali jemal naše narodne pravice. Mi slovenski očetje in mladeniči se vedemo v boju za našo Avstrijo tako, da se naši deci nikdar ne bo treba sramovati slovenskega imena. Zato pa, ljube slovenske žene, vzgajajte nam naše otroke že doma v slovenskem duhu in pošiljajte jih v slovenske šole. Naj ne sovražijo drugih narodov, a svojega naj spoštujejo in ljubijo nad vse druge.

Ko sem bil v bolnišnici, sem si izpisal te-le besede našega Slomška, ki jih podajem tukaj tudi slovenskim ženam in vsem Slovenkam v domovini:

„Oj, ljubi, lepi in pošteni slovenski jezik, s katerim sem prvič svojo ljubeznjivo mamo in dobrega ateja klical, v katerem so me moja mati učili Boga spoznati, v katerem sem prvokrat svojega Stvarnika častil — tebe hočem, kakor najdražji spomin svojih rajnih starišev, hvaležno spoštovati in ohraniti; za tvojo čast in lepoto po pameti, kolikor premorem, skrbe ti, v slovenskem jeziku svoje ljube brate in sestre, Slovence, najrajši učiti; želim, kakor hvaležen sin svoje ljube matere, da, kakor je moja prva beseda slovenska bila, naj tudi moja poslednja beseda slovenska bo.“

Te zlate Slomškove besede naj si vtisnejo slovenske žene globoko v spomin in naj po njih vzgajajo naše otroke. Mi slovenski očetje jim bomo do smrti hvaležni za to. In če nas tudi prerano zadene sovražna krogla, četudi ne bomo več videli svojih žen in otrok, vsaj eno pomirjenje si želimo nesti v hladni grob seboj, da bodo naši otroci zares vzgojeni v krščanskem in slovenskem duhu. Slovenske žene, dajte nam to pomirjenje in izpolnite nam našo zadnjo, preskreno željo!

Slovenski oče-vojak.

Popisovanje zalog žita, moke in fižola.

Stajersko namestništvo razglasa:

Notranje ministrstvo je odredilo z odlokom dne 15. septembra t. l. novo popisovanje zalog žita, moke in stročnic po stanju dne 15. oktobra t. l.

Popisovale se bodo zaloge vseh vrst žita kakor pšenica, rž, pira, soršica (napolica), ječmen, oves, ajda, stara in nova koruza, nadalje zaloge pšenične moke in pšeničnega zdroba, ržene, koruzne moke in koruznega zdroba ter sploh vse vrste mok, nadalje stročnice kakor fižol, grah in leča.

Svoje zaloge morajo naznaniti kmetje in sploh vsi pridelovalci žita in stročnic, nadalje žitni trgovci ter občine in drugi javni zavodi ter vsi, ki imajo zaloge žita in stročnic. Za popisovanje, oziroma za priglasenje zalog žita, moke in stročnic se morajo rabi ti le samo uradne tiskovine (izdane od političnih oblasti), kakoršne se dobe pri županstvu in katere si mora vsak preskrbeti. Izgovor, češ, da kdo ni imel dotičnih tiskovin ter da vsled tega ni mogel naznaniti svojih zalog žita, moke in stročnic, je neveljaven in ne oprošča strogih kazni. Določena popisovalna polja se mora v vseh predelih natančno in vestno izpolniti. Navesti se morajo vse zaloge žita, moke in stročnic, torej tudi tista množina, katere je namenjena za domačo uporabo, sploh se ne sme niti najmanjša množina zatajiti ali odbiti za katerikoli bodi namen. Vse zaloge pa, ki se nahajajo na prevažanju, bodisi po železnici ali drugače, mora prejemnik naznaniti najdalje v treh dneh po sprejemu. Popisovanje se bo vršilo dne 15. oktobra in naslednje dni. Po občinah na deželi se bo popisovanje vršilo pri občinskih uradih po zaupnih možeh, kateri so za ta posel določeni od c. kr. okrajnega glavarstva.

Zaupnikom, ki bodo popisovali zaloge, se morajo dati natančna pojasnila na vsa vprašanja. Zaupniki morajo storiti obljubo molčečnosti.

Oblastima pravico, da smejo njene zaupne osebe vsak čas pregledati vse prostore, v katerih se nahajajo zaloge žita, moke in stročnic. Namen popisovanja zalog je, da dobi država podlago za važne odredbe, glede bodoče uravnave uporabe zalog žita, moke in stročnic, vsled česar se zahteva, da se vse zaloge natančno naznanijo in da se nobena množina ne zataji ali poskrije.

Kdor bi zatajil ali poskril kako množino svoje zaloge žita, moke in stročnic, bi bil sodnijsko kaznovan z zaporom do enega leta ter z denarno globo do 20.000 K. Nadalje bi zatajene ali poskrte zaloge zapadle v prid države. Če bi pa trgovec zakrivil kako tozadevno kaznjivo dejanje, bi se mu odvzela obrtna pravica. Napoved zalog se mora izvršiti pravočasno, ker so tudi za tozadevne prestopke določene stroge kazni.

Na drugem mestu priobčujemo, koliko sme ena oseba porabiti za se žita, moke ali kruha. Priporočamo, da si lastniki žita in moke natančno preračunajo, koliko bodo rabili za svoje potrebe (za prehrano družine, postov, dninarjev itd.) žita do nove mlave leta 1916. Računati smeš ne samo sebe, ženo in otroke, ampak tudi viničarje, hlapece, dekle, pastirje, dninarje, rokodelce, katere boš imel na hrani ali jim dajal za plačo žito ali moko. Preračunaj, koliko dninarjev rabiš povprečno celo leto na dan. Posebno pa priporočamo, da si vse podatke, ki si jih podal pri popisovanju, dobro zapíšeš in skrbno shraniš, da si znaš vedno preračunati uporabo za lastno družino.

Glede fižola, graha in leče je določeno, da bo eno četrtino od vsega pridelka smel poljedelec shraniti za lastno uporabo, ostale tri četrtine pa bo smel prodati komisarjem vojno-žitno-prometnega zavoda.

Uporaba moke in kruha.

Uradno se je izdalo glede uporabe kruha in moke sledeče:

Na dan in za glavo smejo porabiti:

1. Navadne (nekvalificirane) osebe 200 g moke ali 280 g kruha (t. j. na teden 1 kg 40 dkg moke ali 1 kg 96 dkg kruha).

2. Telesno težko delujoče osebe (delavci v tovarnah), to so take, ki so stare čez 16 let in si svoje življenske potrebščine zaslužijo s težkim delom ter so pri tem zlasti navezane na izdelke iz moke ali na kruh. — Semkaj spadajo tudi rudokopi. 300 g moke ali 420 g kruha (t. j. na teden 2 kg 10 dkg moke ali 2 kg 94 dkg kruha).

3. Lastniki poljedelskih obratov (kmetje, posestniki) in člani njih družin, obenem vsi delavci, viničarji in nastavljenici, katerim pripada prosta hrana ali krušno žito in moka kot plačilo 400 g žita ali 320 g moke ali 448 g kruha (to je na teden 2 kg 80 dkg žita ali 2 kg 24 dkg moke, ali 3 kg 13,6 dkg kruha).

4. Pri zetvenih delih neposredno zaposlene osebe 500 g žita ali 400 g moke ali 560 g kruha (t. j. na teden 3 kg 50 dkg žita ali 3 kg 80 dkg moke ali 3 kg 92 dkg kruha).

Vojne dajatve.

(Izvelek iz zakona o dajatvah za vojno z dne 26. dec. 1912. Ta zakon je veljaven za celo državo.)

Kar se tiče vojnih dajatev, je odločilen o tem zakon o vojnih dajatvah za vojno z dne 26. decembra 1912. Ta zakon določa, da se smejo ob mobilizaciji zahtevati za čas vojne nevarnosti ali, dokler traja nastala vojna, za oboroženo silo in za izvršitev obrambnih naredb, ki so potrebne za dobro vojskovanje, v tem zakonu določene dajatve za vojno, ako bi se potrebščine oborožene sile navadnim potom, to je, fako kakor v miru, ne mogle nabaviti v pravem času ali pa le z nerazmerno večjimi stroški. — Dajatve se smejo zahtevati le v toliko, kolikor je neobhodno potrebno, in od vsakega v isti meri, kolikor mu jih je mogoče izpolnjevati. Za te dajatve mora dobiti vsak primerno odškodnino, ako zakon izredno ne določa drugače.

§ 22. tega zakona pravi: Kdor ima stvari, ki morejo služiti v živež, n. pr. glavno živino, ta je dolžan, prepustiti te stvari vojakom. Vojaštvo more zahtevati take stvari potom županstva, kateremu more naložiti dolžnost, da jih da pripeljati na določen kraj. — Plemensko in molzno živino sme zahtevati vojaštvo za klanje le, če ni mogoče v primernem času drugačne dobiti. — Odškodnina za hrano, stanovanje in živež se odloči z ukazom na podlagi povprečnih tržnih cen v mescu oktobru, novembru in decembru prejšnjega leta; te cene se pa morejo povišati za eno tretjino. Ako se dožene v času dajatev za vojno, da so se tržne cene bistveno zvišale ali znižale, se določa odškodnina na podlagi novih cen, v katerem slučaju se pa te cene ne smejo zvišati.

§ 23. Kdor ima klajo, je dolžan vojaštvu prepustiti potrebno klajo. Od občine se ne sme zahtevati, da klajo kosi, zbira in oddaja. Za vojaško živino se smejo uporabljati pašniki. Za klajo se plačuje v § 22. določena odškodnina. Za travo ali poljske pridelke, s katerimi se je krmila živina, dalje pašniki (ne pa obdelana polja) se plačuje odškodnina po izvedenski cenitvi v višini navadne vrednosti pridelka ob košnji. Za pašnike se plača v kraju navadna pašnina.

§ 27. pravi: Če se muči, morejo zahtevati vojaški poveljniki ali vojaške oblasti vojne dajatve kar po političnih oblastih, v izrednih slučajih kar po občini sami. Politične oblasti, oziroma občine morajo skrbeti za izpolnjevanje dolžnosti dajatev za vojno. V silni pa se morejo zelo potrebne dajatve zahtevati naravnost od tistega, ki je jih dolžan izvršiti.

§ 28. Zahtevane dajatve za vojno razdeli minister za vojno brambo na dežele, politične deželne oblasti na okraje, politične obrabne oblasti pa na občine. Dajatve za vojno je treba naložiti, kolikor je to mogoče brez nevarnosti za vojaške koristi, ne da bi stroški vsled delitve prevč narasli, na primerno veliko ozemlje in jih porazdelili kolikor le mogoče sorazmerno močim dežele, političnih okrajev in občin, ne da bi se posameznikom, ki so dolžni opravljati vojne dajatve, onemogočil z njimi gospodarski obstoj.

§ 30. Politične oblasti in občinska predstojništva morejo dati izvesti dajatve za vojno, ki se jih je kdo branil vršiti ali katerih bi kdo ne opravil, tudi s